

Acquisi nos in laqueum, possit tribulationes in dorso... Quae omnia significant, Israelitas, permittente Deo...

Media ad tentationem evitandam.

Apostolus nos hortatus, ut nolimus locum dare diabolo, satis ostendit in nostra potestate frum esse...

Quid proprie sit dare locum diabolo.

Quinam proprie illi sunt, qui dant locum diabolo? Illi ne sunt, qui omnes eidem aperunt aditus...

Tentationi ergo resistere, eique resistite ab initio, videlicet simul ac tentationi esse cognoscitis...

spem, cum per temeritatem omne periculum contempero? P. Segneri in Medit.

Quam nostra esset stultitia, si in inimicorum nostrorum laqueos ultro incidereamus, qui diligentissimi...

Deus non concedit peccatis gaudium, sed obicit tentationem.

Nos ex nobis adeo sumus infirmi, ac tanta difficultate nosmet tueri possumus ab omnibus periculis...

Quid sit presentatio, & in quo consistat.

Nonne verum est personae hujus consuetudinem innocentiae tuae esse sanctam? eam tibi periculosissimam esse tentationem?

tentationes, querere occasionem ledendi Deum. Mundi fragor nos obpelat, nos dissipat, nobisque emens pietatis sensus auferit...

IV

Tentationes adeo sunt in terris communes, ut nemo earum sit expertus. Sed periculosissimae, & ad sustinendum difficillimae procul dubio sunt tentationes carnis.

IV

Quae ab hac vita separari non possunt, ut extrema stultitia vocari possit temeritas nostram obijciendi imbecillitatem...

TIMOR DEI; JUSTITIAE, JUDICIORUM EJUS, &c. MONITUM.

TRUM profecto est, adeo infrequenter de suggestu argumentum hoc pertractari, quamvis non aliud est, de quo saepius Biblia, Patresque loquantur...

Animadvertendum dumtaxat est, cum Dei timor iustus aequae, & peccatoribus sit necessarius, cavendum esse, ne eo procedamus, ut illi quidem de divina misericordia diffidam...

Quod spectat ad ordinem, modumque argumenti hujus pertractandi, opere pretium est Dei probare providentiam in justitia ipsius severitate, ac supplicii, qua in plurimos peccatores in hac vita exercet...

Varia Conciorum hujus argumenti structura.

I. Timor in humana vita causa est securitatis: in peccatis mater est prudentia; in Ethicis affectus est, qui bonos, malosque gignere potest effectus, sed in christiana religione est initium sapientie. Saluator ipse docuit, quid metuendum sit, dicens: Ne timeatis ab iis, qui occidunt corpus, &c. Matth. 10. timere autem eum, qui postquam occiderit corpus, potest animam mittere in gehennam. Luc. 12. Hinc accipi occasio potest duplicem hanc pro concionis argumentum propositionem statuendi, quarum altera est, homines timendos non esse, ubi de bono operando agitur: altera vero Dei timorem ob oculos semper habendam ne operemur malum.

Pro priori: sequentes adferri possunt propositiones: quia 1. Deus nostrae invigilat incoluntati, & in clientelam suam recipit, qui perfectionem patiuntur propter justitiam; ita ut nihil nobis efficere valeat, nisi ille permittat, qui ubi nos afficit contumelias permittit, hoc semper ad majorem nostram permittit utilitatem. 2. Quia quidquid nocere homines possunt, quatenus in nos rabie acti sunt, ad corpus tantum extenditur, quod quidquid passum fuerit, Deus illud reparabit, idque eo perfectius, quo gravior mala fuerit peccatum. 3. Quia Deo fidem interposito jurando polliciti sumus, atque eidem operam, ac servitutem nostram devovimus. quemcumque vitam suam sumus amplexi. Unde sequitur, quod sicut miles, qui pro hostium terrore loco cederet, & fugam corripere, ignavia nota invidendus esset; ita cum, quatenus Christiani, Dei mereamur stipendia, & sub vexillis illius decertemus, nullus hominum timor efficere debet, ut ab illius servitute recedamus.

Pro altera, Deum mature debemus, & hic timor altius in corde nostro esse debet impressus; postquam enim animam a corpore avulserit, potest corpus summi animamque perdere, ac utraque in malorum abyssum deturbare. Ira, & justitia mortalium quantumvis illa terribilis, atque severa sit, tres semper habet defectus, qui ab illa separari non possunt. 1. Non novit scelera omnia, quae patrantur, & potior pars eam fallit, & fugit. 2. Nonnunquam noxam agnoscit, sed noxium ignorat; & saepe innocentes supplicis afficit, cum interim nocentis eadem spectarent supplicia, judiciumque ignorantiam iriderent. 3. Justitia haec artificiosis circumscripta cavellit est, equique potestas longius se nequit extendere, quandoquidem regni fines minime praetergreditur, & nocens judicem eludere potest in principis alterius feditionem recipiens. 4. Judices corrumpti possunt, & saepe aliqui pecunia legum severitatem demulcent. Sed justitia Dei omnia novit, nihil eam latet: quocumque extenditur, & peccatorem, quocumque in terrarum plaga delinquit, persequitur. Quo ideo a spiritu tuo, & quo a facie tua fugiam? . . . Si ascendero in infernum, ades. Psalm. 138. Denique justitia divina corrumpti nequit, &c.

II. Tres refectiones, quae in Deo infinita sunt, sanctam illius timorem hominibus inspirare debent, hocque deterere, ne eum ledant.

1. Altitudo majestatis ejus, quae efficit, ut caeli columna contremiscant, ut loquitur Scriptura, & Angelus, Batos, Demonesque formidine replet. 2. Profunditas judiciorum ejus, quae nobis ignota sunt, quin noverimus, quamam futura sit fors, futurumque nostrum in omnem aeternitatem. 3. Extensio potestatis ejus, quae regum potestatem toto superat caelo.

Pro argumento desuavi potest utilitas, quam Dei timor adfert. 2. Et hujus acquirendi rationes.

III. 1. Utilitas ad tria potissimum capita redigitur. 1. Quod plures animas servat in innocentia, quam per baptismum obtinuerunt, illis peccati horrorem, ac metum inspirans. 2. Quod scilicet videatur peccatori vim facere illum vehementer urgens, ut ad Deum celeriter, perfectaque redeat conversione. 3. Quod natura sua augmentum circumspicientis potest lapsum inspirat, ubi nesmet collegimus. Tunc periculum melius cognoscitur, ac terror, qui perleverat, efficit, ut nobis facit diligentius invigilemus.

Modi illius acquirendi sunt tres, qui peti possunt a S. Bernardo eos tamquam omnium efficacissimos suggerere. 1. Cogitatio nostrummet ipsorum, inhi-

mitatis, nostraeque in bono inconstantiae. 2. Dei praesentia. 3. Seria novissimorum meditatio.

Dei timor utilis est, & necessarius. 1. Ad praeteritum bona, sinceraque poenitentia reparandum. Tet commissa peccata, tot in Dei servitute infidelitates, quae nobis divina justitia timorem debent incutere, efficere debent, ut illi satisfactionem, dum tempus, & ratio suppetunt.

2. Ad praesens regendum metuendum rationem aliquando a nobis de singulis actionibus reddendam. 3. Ad futurum prospiciendum; ultionis quippe Dei timor efficit, ut justitia illius severitatem, & poenas criminibus nostris debitas praevartur.

Quae a nobis potissimum timenda sunt. 1. Id, quod supra nos est, Deum videlicet inexorabilem judicem, justum vindicem, supremum, & omnipotentem; cujus sola sufficit voluntas, ut quocumque vult exequatur, & cui nemo resistere potest.

2. Quod sub nobis est; infernum scilicet, poenarum aeternitatem, & abyssum malorum, in quam ne singulis momentis praecipue ruamus, periclitamur.

3. Quod circa nos, & in nobis est; terribiles hostes; carnem, mundum, & demonem, qui indefinenter nos in salutis discrimen adducunt.

Ostendi potest metuendi Deum nihil esse metuendum. 1. In hac vita, ubi in clientela Dei est, qui tuetur illum, & efficit, ut omnia ad majorem illius fluant utilitatem.

2. In morte, quia innocens anteacta vita mortem exarmat, qui solus est hostis praesens tum temporis metuendus, & qui pro illo nihil terrore habet.

3. Post mortem, quia semper filialem aluit timorem, huic nihil nisi remunerationis expectanda sunt.

Pro divisione assumi potest hic S. Chrysolomi locus sermonis de S. Joanne Baptista: Solus est Dei timor, qui faciat criminosa, innocentiam servat, omni boni tribuit facultatem.

1. Nihil certius est, quam quod timor hic prohibet, ne in peccatum labamur.

2. Innocentiam tuetur.

3. Efficitque ut omnia opera bona exerceamus. 1. Divinae justitiae timor cum confidentia in misericordia illius conjungendus est, ne aliqua presumptione efferamur.

2. Confidentia haec nunquam ab eodem metu sejungenda est, ne labamur in desperationem.

Dei timor peccatori propter tria necessarius est. 1. Ut salutem suam incipiat; hic enim praeceteris efficit, ut peccatum relinquat.

2. Ut justificatus salutem suam prosequatur, eique impensis prospiciat; nihil enim melius nos adjuvet, urgeatque, ut acceptae gratiae cooperemur, alioquin quamprimum lapsuri.

3. Ut illam per hanc perseverantiam, cujus certissimum pignus est timor hic salutaris, perficiat.

Justis & peccatoribus par adest metuendi causa. 1. Utrum amore, an odio sint digni, utrum in gratia, vel peccati statu sint.

2. Utrum opera sua satis plena sint ad caeli gloriam promerendam. 3. Utrum perseveraturi sint, & in statu gratiae morituri.

Peccatoribus, quia nihilis his de rebus certiores sunt. 4. Utrum veram nunquam fecerint, aut facturi sint poenitentiam. 5. Utrum ex eorum erit numero, qui propter infidelitatem indurantur, & deferuntur a Deo, an jam fortasse indurati sint. 3. Utrum tandem sint reprobandi, & a ratione id fiat. Hic unus justus, & rationalis timor, propter quem viri boni contremiscere debent efficere quoque debent, ut peccator sibi prospiciat.

1. Dei timor praesentissimum est contra mala omnia, peccata videlicet, antidotum.

2. Bonorum omnium fons est pro hac, alteraque vita.

Quamquam Deus in nos magis misericors fuerit, quam in alios plurimos, quibus gratias eandem minime largitus est: tantum abest, quod in hoc confidere, vel in futuram inde praesumere debeamus, ut potius justissimum inde timoris argumentum nobis hauriendum sit.

1. Quia major est infidelitas nostra, si post hoc illum laeserimus.

2. Justitia illius magis erit inexorabilis.

IV.

V.

VI.

PARAGRAPHUS II.

Fons, auctoresque, unde hauriri potest copia ad profectus concionum structuras exornandas.

Augustinus in Psalm. 63. ostendit, quinam sit bonus timor, quinam malus.

Idem in Psalm. 137. ostendit, quid intercedat discriminis inter servilem, & filialem timorem, quod ipse docet tract. 9. in primam S. Joannis Ep.

Idem in Psalm. 118. hac explicans verba, confitebor tui carnis meas, ostendit Dei timorem necessarium esse ad affectus, incompotitque appetitus cohibendos.

Idem in Psalm. 52. hac explicans verba; illic stropidaverunt timore, ubi non erat timor, docet, quid metuendum sit, quidve secus.

Idem lib. de natura, & gratia ostendit, cum timore salutem nostram esse operandum propter voluntatis nostrae mobilitatem, atque nequitiam.

Idem lib. 24. de Civ. cap. 11. docet, quo in sensu intelligenda sint haec S. Joannis in Epist. c. 4. verba; Timor non est in charitate, sed perfecta charitas seras mittit timorem, & in eodem libro hac explicans Prophetarum verba; timor Domini sanctus permanens in seculum saeculi, ostendit, quinam sit hic timor in aeternum permanentis.

Idem tract. 48. in S. Joannem rursus ostendit, quid filialis, servilisque timor differant.

Idem in Epist. 114. ad Anastasium, docet illum, qui a peccatis abstinere ex solo poena timore, non justificari.

Idem loquitur de timore Dei alibi passim, veluti in Psalm. 26. 149. 96. 63. &c.

S. Ambrosius in Psalm. 118. docet Dei timorem cum discretionem esse conjungendum.

S. Greg. lib. 8. moralium cap. 13. explicans haec verba Job cap. 27. Et misere super eum, & non parces, ostendit, metuendum esse Deum, qui patiens quidem, sed justus est.

Idem haec Jobi explicans verba; Terrores Domini militant contra me, lib. 7. mor. cap. 7. ostendit justis non deesse causam timendi.

Idem in haec Job: Audite auditionem in terrore vocis ejus, ostendit, Deum primum quidem terribilibus vocibus metum animae incutere, mox vero illum confirmare, & consolari.

Idem in primam caput Job in ea verba, Vir erat in terra Hus . . . timens Deum, & recedens a malo, docet, timorem, quo nequaquam excluditur peccati voluntas, inutilem esse, immo etiam malam; cum peccantes poenam, atque supplicium peccati non ventur.

S. Basilii in Psalm. 33. ostendit ad salutarem in se timorem excitandum, de inferno, ac novissimis esse cogitandum.

Idem homil. 55. in Psalmi ejusdem verba; Timeo Dominum omnes sancti ejus, docet, metum jacere sanctorum Bibl. Tom. IV.

Et vitae fundamentum, & alioquin innocentiam servari non posse.

Idem homil. 8. in Psalm. 32. docet, poenarum timorem brevi perfici per charitatem.

S. Chryl. hom. 15. ad Pop. Antioch. docet, a timente Deum quodvis bonorum operum genus exerceri. Idem homil. 8. in Ep. ad Philip. docet, ex cogitatione praesentiae Dei oriri timorem.

Idem hom. 53. in Joann. docet, animam in Dei timore fundatam tentationibus concuti nequaquam posse. S. Bern. serm. 36. & 37. in Cant.

Alvares de Paz tom. 2. l. 3. part. 2. c. 4. Alphonso Rodriguez part. 1. tom. 3. cap. 13. 14. Granatensis passim.

Salvianus ingens edidit volumen, ubi quidquid hac de re dici potest, congestum est. Petrus Sanchez, de regno Dei part. 4. c. 4. Theophilus Bernardinus de bona perseverantia l. 5. c. 1. & seq.

Remundus Sebundius librum edidit de timore Dei. P. Antonius a Porta Carmelita 3. p. tract. 6. c. 6. ubi docet, Deum timorem dispositionem esse ad peccatoris conversionem.

Monita sacra Adriani Mangotii monit. 5. Recupit de signis praedestinationis cap. 1. Jacobus Marchantius in libro Pass. tract. 2. lecti. 7. prop. 1. seqq.

Matthias Faber Conc. in Dom. 15. post Pent. & idem Concionator conc. 7. in Dom. 18. post Pent.

Reina in Conc. 31. Quadr. num. 23. & 24. Joli in operibus mixtis 1. part. sermonum de Officiis populorum erga Deum, & regem.

In sermonibus moralibus unum invenies de timore Dei.

Auctor sermonum in omnia Ethicae christianae argumenta tom. 4. Dom. sermone pro Dom. 5. qua superest post Epiphaniam, sermonem habet de reprobatione, ac timore Dei.

P. Texier in Dom. serm. pro ultima post Pent. Dom. unice hoc tractat argumentum.

P. Duneau initio Adventus sui quinque habet deinceps de timore Dei sermones.

II omnes, qui communes edidit locos, puta Granatensis, Peratus, Labata, Buseus, Lohner argumentum hoc praetermiserunt.

PARAGRAPHUS III.

Loci, exempla, & applicationes Scripturarum huius argumento.

Forsean non est timor Dei in loco isto, & interficiet me. Genes. 20.

In Dei timore permansit. Tob. 2.

Illi, omnibus diebus via tua in mentis habeto Deum, & cave ne aliquando peccato consentias. Tob. 4.

Dominum enim timebis, & illi soli servies. Deut. 6.

Noli timere filii. Pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timerimus Deum. Tob. 4.

Pracepti nobis Dominus, ut timeamus Dominum Deum nostrum, ut bene sit nobis cunctis diebus via nostra. Deut. 6.

Et nunc Israel, quid Dominus Deus tuus petit a te, nisi ut timeas Dominum Deum tuum, & ambules in viis ejus? Deut. 10.

Ecco timor Domini, ipsa est sapientia. Job 28.

Vir timens Deum, & recedens a malo. Job 1.

Celamina caeli contremiscunt, & pavent ad nuntium ejus Job 26.

Non est timor Dei ante oculos eorum: Psalm. 13.

Time Domini, & recede a malo. Prov. 3.

Ventis filii, audite me: timorem Dei docedo vos. Pf. 33.

Voluntatem timentium se faciet, & salvos faciet eos. Psalm. 144.

Bonus vir qui timet Dominum, in mandatis ejus valet natus. Psalm. 111.

Misericordia Domini ab aeterno, & in aeternum, super timentes eum. Psalm. 102.

Ecco oculi Domini super mescentes eum. Psalm. 32.

Timor Domini, principium sapientiae. Prov. 1.

Timor Domini odit malum. Prov. 8.

Timor Domini apponet dies. Ibidem. 10.

In timore Domini fiducia fortitudinis. Ibid. 14.

Timor Domini fons vita. Ibid.

Timor Domini disciplina sapientiae. Ibid. 15.

Per timorem Domini declinat omnia a malo. Prov. 15.

In timorem Domini esto nota die, quia habebis spem in novissimo. Ibid. 23.

Sapienter timet, & declinat a malo. Ibid. 14.

Melius est parum cum timore Domini, quam thesauri magis & insatiabiles. Ibid. 15.

Rc

Fal.

supus egrediendi: pauci enim, uti opus est, sciunt causas, quae illum egrediuntur, & effectus, quos ille in peccatoribus, & iustis producere possit.

In quocumque die comedaris, morse morieris. Genes. 2. Quorsum Deus hominum parenti mortem minatur eodem fere momento, quo illum propriis manibus affinxit, ita ut videatur simul vitam, ac timorem sui eidem inspirare voluisse, nisi ut ob timorem illum cogeret ad legem, quam irrogabat, sedulo observandam? Deum vero quovis tempore expectasse, ut hic timor altius in hominum mentibus imprimeretur, inde liquet, S. Gregorius inquit, (quod interpretes nonnulli deinceps folide, ac prolixè probrant) quod Deus Angelos, inferniq; flammas eodem momento creavit; ut Angeli, & mox homines ne ad breve quidem temporis intervallum sine iustitiae ipsius timore permanerent.

PARAGRAPHUS IV.

Loci, & sententiae Sanctorum Patrum huius argumenti.

Deus, quantum patris pietatis indulgens semper & bonus est, tantum iudicis mansuetudine metuendus est, Cyprian. de lapsis.

Timor Dei, innocentia custos, Idem, Epist. ad Donatum.

Unusquisque consideret, non quid aliis passus sit, sed quid pati & ipse mereatur; nec evasisse se creans, si cum interim poena distulerit, cum timere plus debeat, quem sibi Dei iudicis censura servavit. Idem, Serm. de lapsis.

Mens nostra tanto valentius terrores verum temporalium despicit, quanto se auctori eorumdem veracius perferendissimam subdit. Greg. l. 2. Moral. c. 13. Anchora cordis est pondus timoris. Idem, lib. 6. Moral. c. 24.

Prava mens, si non prius per timorem coercitur, ab assuetis vitiis non emendatur. Idem, Hom. 4. in Evang. Omnipotentis iustitia futurorum praesentia, ab ipsa mundi origine, gehenna ignem creavit. Idem, l. 15. Mor. c. 17. Tenendum est animam, Dei timore velut muro obseptam, forem esse, & quodammodo invictam, Cyrill. l. 2. in Isaiam, c. 16.

Fundamentum fidei & spei est timor. Cyprian. ad Quirinum.

Timor fundamentum salutis est: timendo cavemus, cavendo salvi erimus. Tertull. lib. de cultu feminae, ubi Deus, ipse mens in Deum. Idem.

Timor hemini, honor Dei est. Idem. Stulto, quem Dominus appellas, negas timendum; cum hoc nomen sit possessus etiam timenda? At quomodo diligas, nisi timeas non diligere? Etiam patri competit amor propter pietatem, & timor propter possessorem. Idem, l. 1. advers. Marc.

Hoc unum timeamus, ne quid magis quam Deum timeamus. Greg. Naz.

Timor Dei, clavus animi fluctuantis. Ambros. lib. de Paradiso.

Timor virtutum custos est; securitas ad lapsum facilis. Hieronym.

Timor Dei volat gladius acceptus est, omnem concupiscentiam pravam exstinguens, S. Ephrem. Serm. de Patient. Amor ille, quo non amatur iustitia, sed timeatur poena, servilis est. August. in Psal. 118.

Quis potest, nisi Deum timeat, servare iustitiam? August. Serm. de Annunt.

Quando timore poena, non amore iustitia fit bonum, mundum bene fit bonum. Idem, cont. Pelag. l. 2.

Disce timere, qui non vult timere; disce ad tempus esse sollicitus, qui semper non vult esse sollicitus; timens Dominum beata est anima eius. Idem, Serm. 214. de temp.

Sicut meliores sunt quos dirigit amor, ita plures sunt quos corrigit timor. Idem, Epist. 50. ad Bonif.

Time, ut timeas. Idem, in l. Joan. c. 4.

Quod supra hominem est time, & hominem te non terrebunt: mortem sempiternam time, & presentem non curabis. Idem, in Psal. 63.

Attendo quia bonus es, attendo quia iustus es; amo bonum, timeo iustum; amor & timor perducunt me. Idem, in Psal. 32.

Cum times gehennam, non audeo dicere, ne timeas, quia Dominus dicit: time eum, qui potest corpus & animam mittere in gehennam. Plane time; nihil enim magis est timendum: sed post formidinem mali, disce di-

lectionem boni, castumque timorem. Idem, Serm. 18. ad verb. Apoll. Item in Psal. 32.

Timor praesens securitatem generat sempiternam. Timor Deum, qui super omnes est; & hominem non formidabis, Idem.

Qui non vult in timore, recte illum agere non est facile; sicut qui vitium cum timore vitat, cum impossibile est peccare. Chrysol. Homil. 13. ad Popul. Antioch.

Timor Dei nihil est aliud quam maris, & munimentum, & turris inexpugnabilis. Idem, ibid.

Facile devias a iustitia, qui non Deum, sed homines persequeris. Iste timor facultatem peccandi differt potest, voluntatem auferre non potest. Idem, in Serm. de Joan. Baptist.

Solus est Dei timor, qui mentem corrigit, fugat crimina, innocentiam servat, & omnis boni criminis facultatem. Idem.

Sicut ignari luditis ante machinas bellicas, Deus tonat, & non surgitis, & non fugitis a ventura ira? Idem.

Nisi timore incipiat homo Deum colere, non perveniet ad amorem: initium sapientia timor Domini. Incipit ergo a vinculis ferreis, finitur ad torquem aurum. Idem, in Psal. 149.

Aliud est nosse Deum, aliud timere; nec cognitio sapientiam facit, sed timor. Bernard. Serm. 23. in Cant.

Prima gratia est timor Domini. Sine hac gratia prima gratiarum, nullum bonum pullulare, vel manare potest. Idem, in Tract. de donis Spirit. sancti.

Initium salutis, timor Domini; & plenitudo legis est charitas. Idem, Serm. 37. in Cant.

Deum time, & mandata eius observa, hoc est enim omnis homo: ergo si hoc est omnis homo, absque hoc, nihil est homo. Idem, Serm. 20. in Cant.

Timore & amore affecta anima velut quibusdam duobus brachiis comprehendit Deum, amplectitur, stringit, tenet. Idem, lib. 5. de Considerat.

Omne virtutum adificium vergit in precipitium, si bonus gratia (nempe timoris Dei) amiserit praesidium. Idem, in Tract. de donis Spirit. sancti.

Novaris te, ut Deum timeas; naveris ipsum, ut eque ipsum diligas. Idem, Serm. 37. in Cant.

Quid tam timendum quam potestas, cui non potest resistere; quam sapientia, cui abscondi non potest? Poterat minus timere Deum alterutro carens: nunc autem perfectio oportet timeas illum, cui nec oculis desit omnia videns, nec manus potens omnia, Idem, l. 5. de Considerat.

Si nullam ob culpam, certe ob hanc unam gehenna digni sumus, quod plus gehennam, quam ipsum Christum timeamus. Chrysol. Homil. 5. in Epistol. ad Roman. Turbissima res est nihil timere praeter Deum. Laurent. Iulian. de Ligu. Vitae, c. 1.

Timor hominum peccandi differt facultatem, & operationem; non tamen auferit, sed variat voluntatem, do nec habeat opprobriatorem. Idem, ibid. c. 2.

PARAGRAPHUS V.

Quid ex Theologia fontibus hauriri possit hoc in argumento.

Cum Deus timeri possit ob diversas causas, quae totidem variis timoris species constituunt, difficile est satis accuratam timoris Dei generatim distinctionem tribuere. Mihi tamen dici posse videtur virtus, qua veremur, ne Deum ledamus. Ita eius naturam Tobias explicat illum filio commendans, habeto, ait ille, omnibus diebus vitæ tuæ Dei timorem ob oculos tuos, & cave, ne quod peccatum committas, leges, & precepta ab illo irrogata perstringens. Non loquimur de timore quatenus affectu, & naturali animæ motu, qui efficit, ut metuamus, & evitemus id, quod efficeret, & aliis nobis asserere potest detrimentum.

Hac in re aliquod occurrere potest æquivocum, eo quod Dei filius non dicit in evangelio, æternas inferni poenas esse metuendas, sed timendum illum esse, qui nos istædam adjudicare potest, atque in tormentorum abyssum dare precipites; ideoque videtur Deus unus esse debere nostri timoris objectum, & ille a nobis ledendus non esse non propter metum poenarum, sed quia ille habet puniendi potestatem, quæ videtur causa praestantior, atque sublimior. Sed Sancti Thomæ doctrina hanc auferit difficultatem, quæ nihil habet præter speciem difficultatis, cum Sanctus hic Doctor 2. 2. q. 19. art. 12. ait, timorem duplex objectum habere, malum videlicet, quod fugitur, & mali huius auctorem. Deus autem esse nequit nostri timoris objectum, tanquam malum, quod

Definitio timoris Dei.

Quid sit timere Deum, & quodammodo sit huius timoris obiectum.

evitare conamur; nullam quippe in Deo esse potest malam: est igitur objectum timoris nostri duntaxat velut auctor mali, quod peccatoribus infligit, & uti Sanctus hic Doctor inquit, quatenus iustus peccatorum vindex seu per beatitudinis privationem, seu per æternas poenas, quibus iustitia illius in improbos animadvertit. Hoc igitur illud malum est, quod præcipue veremur; cumque præcipit Deas, ut timeamus illum, qui corpus, animamque simul potest mittere in gehennam, præcipit simul, ut nostram timeamus exitum, quod non aliud est, quam æterna damnatio.

De metu poenarum inferni.

Lutheri, atque Calvini hæresis fuit asserere, metum poenarum, propter quem ad Dei misericordiam confugimus, atque a peccato abstinemus, peccatum esse, & homines efficere nequiores. Tridentina Synodus sess. 6. Can. 8. hos Hæreticos anathemate percussit his verbis: Si quis dixerit gehenna metum, per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus; vel a peccato abstinemus, peccatum esse, aut nos peccatores peiores facere, anathema sit. Post adeo explicatam, authenticamque sententiam, mirum est, quod Doctores, qui Catholici haberi volunt, audeant asserere, vel docere, male fuisse, qui a peccatis propter hunc metum abinent, alioque male explicatis S. Augustini locis innixi, quamvis alibi passim Sanctus idem Doctor oppositum dicat.

De attritione, vel dolore peccatorum ex timore poenarum concepto.

Eadem Tridentina Synodus sess. 14. c. 15. docet, imperfectam contritionem, vulgo Attritionem nuncupatam, cum peccandi voluntatem excludit, non solum non efficere hominem hypocritam, vel sepiorem; sed e contra donum esse Dei, & motum Spiritus sancti, qui nondum quidem adit animæ possessionem per gratiam sanctificantem, & charitatem, sed qui ad illum recipiendum excitat, atque disponit. Ex his Concilii verbis discimus primum, non deesse timorem poenarum inferni, qui simul esse potest cum voluntate peccandi, alioquin frustra diceretur, timorem poenarum, ubi peccandi voluntatem excludit, Dei donum esse, & motum Spiritus sancti, si timor poenarum nunquam potestatem haberet excludendi perverfam hanc, criminofamque voluntatem. At hanc habet potestatem, cum in corde nostro non dicimus, quod si nullus esset infernus, peccata committeremus: quia tunc timor ille vitiosus esset, neque peccatum excluderet, nisi in speciem, & coram hominibus, non autem coram Deo. Sed cum absolute dicimus nolle nos peccare, ne damnemur, ac nulla peccati retinetur affectio, illud excludere potest. Secundo ex his Concilii verbis intelligimus, timorem hunc donum esse Spiritus sancti, ideoque sanctum esse, utilem, & salutarem, & per hunc hominem non solum hypocritam, improbioremque non fieri, sed ad justificationem gratiam disponi, quemadmodum definitum est canone quinto eisdem sessionis.

De variis timoribus servilibus.

Dei timor servilis vocatur, cum oritur ex amore non eo, quo Deum, sed quo nosmet ipsos diligimus: vel ut S. Augustinus in Psal. 118. loquitur, cum non ex amore iustitiæ, sed ex metu supplicii proficitur: Amor iste, quo non amatur iustitia, sed timeatur poena, servilis est. Servilis autem dicitur ad similitudinem servorum, quos poena metus in officio coeret. Si hic peccati desiderium, & voluntatem excludit, laudabilis est, sanctus, &, uti diximus, & Spiritu sancto inspiratus seu timeamur, ne gloria, æternaque beatitudine privemur, quem nonnulli mercenarium timorem appellant; seu veremur, ne æternis inferorum ignibus damnemur. Si timor hic mere servilis esset, ita ut incepto flagitiorum curriculo perseveremus, si nullus esset infernus, vel si certo sciremus scelera nostra a Deo punienda non esse: hic timor per se malus esset, malorumque servorum proprius a S. Augustino, omnibusque Doctoribus reprobatum. Tertium adhuc superest servilis timoris genus, per quem revertimur ad Deum, & a peccatis abstinemus metu poenarum temporalium, non autem odio peccati. Talis fuit Pharaonis timor, qui oppressus flagellis, quibus Deus illius punit perditionem, crimen suum confitebatur. Talis erat timor Judæorum Dominum quærentium, dum jam brachium extulerat, ut in eos fulmina conorqueret: Cum occideret eos, quærebant eum. Psal. 77. Talis Simonis magi minis perterritus, quas S. Petrus illi intentaverat; etenim Apostolum hunc obtestatus est, ut pro ipso intercederet, atque intentata mala a capite ipsius detorqueret: ut nihil veniat super me horum, quæ dixisti. Act. 8. Si timor hic omnino peccati voluntatem exclaudit, jam tanquam malus damnari non potest; sed cum humana, & naturali causa fuerit conceptus, esse non potest Spiritus sancti donum, neque dispositio ad gratiam justificationis,

nec demum meriti alicujus coram Deo. Sin autem per hunc timorem peccati voluntas, & desiderium nequaquam relinquatur, timor hoc spectari debet tanquam extrema humani cordis corruptio, atque animi, judicique depravatio, quemadmodum loquitur S. Augustinus.

Timor, qui castus, & filialis vocatur, ille est, Deo metu per quem metimur, ne Deum ledamus, & legem illi. Illius violentas, veriti ne eisdem gratia, atque amicitia jacturam patiamur. Filialis dicitur; nascitur quippe ex amore, non secus ac timor, quo filii patrem suum ledere verentur, quem amant, simulque timent, & cui displicuisse pudet, & pœnitet. Perfectus quoque vocatur hic timor, qui ex amore, & charitate procedit, & qui proprie ab eadem distinctus non est, ut docet S. Augustinus, dum timor, qui ex poenarum timore proficitur, initialis vocatur, quo ita timeatur Deus, ut illius supplicia, atque iustitia majorem in nobis vim habeant, quam amor ipsius, ut nos a peccatis avertat. Appellari nihilominus potest timor filialis imperfectus, vel utriusque simul servilis, atque filialis commixtio. Ita imperfectus hic timor ad perfectionem disponit, illi viam sternit, aditumque aperit, quemadmodum laudatus Doctor fufius allato explicat loco.

Ut timor sit bonus, & sanctus, obiectum illius non tam poena esse debet, quam culpa, ut loquuntur Theologi: hoc est, non sufficit æternam timere damnationem, sed ipsa etiam damnationis causa timenda est, peccatum videlicet. Cum enim verbi gratia audimus de inferno, de confusione, que reproborum faciem cooperiet, de flammarum æverantium timore, de poenarum æternitate, de rabie, ac desperatione, qua damnati æternum cruciabantur, si nihil præterea metuitur, timor hic simpliciter naturalis videtur, immo etiam non satis liber existimatur. Quis enim, licet omnem salutis abiecerit spem, tantam non extimescat infelicitatem? Nullus est adeo execrabilis peccator, qui, si credit infernum, terribilia illius tormenta non reformidet. Sed quamvis hi terrores nonnunquam impiorum mentes corripiant, mali non sint: ad summum nullo in discrimine sunt, nisi ad peccati odium, & abominantem procedant.

Timoris obiectum non peccatum, sed peccatum præsertim obiectum esse debet.

PARAGRAPHUS VI.

Delecti ex Affectibus, recentioribusque concionatoribus loci huius argumenti.

Timor est naturalis prudentia, quæ nos sæpe a periculo liberat, efficiens, ut nobis ab illo caveamus; hic se in omnes vitæ nostræ actiones effundit, & non religioni minus, quam rei publice utilis est. Si Ethnicis quibusdam fidem habemus, hic Deos facit; in qua sententia, quamvis non desit impietas, aliqua tamen veritatis umbra deprehenditur. Æternarum quippe timor poenarum perfussit hominibus, irritatos Deos esse leniendos, hic sacra docuit ostendere, & adolere thura; hic iustus in officio continet, eoque post patrum facinus ad caelum manus attollere, doloremque testari cogit. Quamquam in religione generositatem potius præ nobis ferre velimus, ac promissionibus potius allici, quam minis deterreri gloriemur, fatendum tamen est, longe plures metu, quam spe salvos factos fuisse. Ita in sacris Bibliis initium vocatur sapientia, hoc est virtutis praesidium, & pietatis fundamentum. P. Senault in usu affectuum.

De timore generatim.

Crimen insolens esset, nisi hoc affectu compesceretur, legesque omnes inutiles, nisi natura in nocentium animabus timorem impressisset, ubi inculpatus est iis characteribus, qui nullo unquam tempore deleri possunt. Secreti etiam sceleris poenam timent; & quantumvis sciant Judices eos tantum punire posse, quos norunt, inter amicos etiam contremiscunt, & nonnulli cum trepidatione evigilant; atque hic fidelis divina iustitia minister non sinit, illos tutos esse vel in urbis, vel in desertis. Hoc argumento est, naturam non esse omnino corruptam, quandoquidem superest illi horror peccati, atque metus supplicii. Ubicumque enim peccator deliteat, timorem secum gerit, & incorruptibilis hic affectus illum docet, non deesse nomen, quod in vita secretissima quoque videt flagitia, quæ punit post mortem. Sæpe flagitiosos homines etiam convertit, & incomprehensibili miraculo illis persuadet esse veritates, quas credere noluerant, ne illas metuere cogentur. Id.

Stoici illum nobis exhibent quasi quoddam monstrum; adeo terribile est. Dicunt illum ad nostram inf-

Male, quæ signat timorem mere naturalem.

infelicitatem iudicium esse, impatientem natura sua, neque praestolari, donec malum acciderit, ut in antecessum illud ferre teneatur; improbam habere providentiam, & futurorum penetrare secreta, ut in illis nostrum inveniamus supplicium: non satis illi mala esse presentia, sed ut omnis temporum varietas in nostram calamitatem confuso quodam consensu conspiciat, praeterita in mentem revocet, ob ea, quae futura sunt, nos sollicitat, simulque coniangit eas poenas, quas tyrannorum saevitia simul inferre non potest. Addunt, quemadmodum mala ipsi praevertere quaerit, oblectari etiam eadem augendo, neque illa unquam faciat, ut nobis terrorem obijcere, quin graviores faciat, ut nobis terrorem incutiat, quod si mortem nobis intemat, hanc proculdubio omnium esse teterissimam, & si quod minatur in commodum, hoc esse acerbissimum. Itaque experientia docemur, timorem minus esse ferendum vultu ipso, quod praevideatur, atque ex omnibus cruciatibus illum, quem nobis metus infert, omnium esse gravissimum: ideoque vix unum reperies, qui non malit semel emori, quam in singula momenta mortem expavescere. *Idem.*

Insolitatur, quod omnia semper in deteriorem partem interpretetur, ac mala, quam re ipsa sunt, efficit et graviora. Similis est, apud, ignavis exploratoribus, quos militi Moyses ad Palastrinam cognoscendam, quorum infidele nuntium prope fuit, ut Judaeorum populum a gloriosissimo conatu detererent: atque in montes converterit; bruta omnia monstrorum portenta illi videntur; neque ullum cerdit periculum, quod inevitabile nequaquam exilimet. Verum est, illum semper deteriorem partem amplecti, & ne deiciatur, magnum cum omnibus extremis ejusdem periculis sibi fingere: sed magis conformis est prudentiae, quae nunquam futura consulit, quin ibi omnia praenotat pericula, quae possunt contingere, viresque comparet, quibus hostium, a quibus oppugneri potest; impetum propulset. Non considerat ea solum, quae sunt, sed quae fieri possunt, atque se ipsam pauperior torquet, ut certam sibi requiem procuret. *Idem.*

Quod primum docet Spiritus sanctus in omnibus, qui accedunt ad Deum, hoc est, quod videlicet illum venerantur; sapientiae mysteria Deum timentibus dumtaxat aperit: vulgarior loquendi ratio, qua utitur, ut sanctos, iustosque homines indiget, est illos Dei timore plenos vocare: *Viri iusti, & timorati. Vir timens Deum.* Vult, maxime commune apostolicae praedicationis argumentum ex terribilibus iudiciis ejus desumi. Summi illi antiquae legis viri, qui ad o familiariter cum Deo loquebantur, & quos Deus ipse amicos, & homines secundum cor suum appellabat, quamquam hac necessitudine, & familiaritate gaudebant, tantum timoris erga illum concipiebant, ut insolita loquendi ratione illum terrorem suam dicerent: atque inter eos titulos, quos numquam deserebant, hunc etiam terribilis Dei recensebant; & ubicumque de Deo, de timore quoque loquebantur: *Ubi Deus, ibi metus in Deum,* inquit Tertullianus. Propheta Isaías cap. II. incomprehensibiles describens gratiarum thesauros, quos Messias possideret: *Non est timor Dei ante oculos eorum.* Pl. 13. Omnes illa praecipue veritates, propter quas olim sanctissimi, doctissimique viri trepidabant, veluti phantasmata habentur, & populorum terrorelementa; nec non salutaris ille timor, qui effiebat olim, ut celeberrimi illi christiane religionis Heroes contremiscent, nunc tanquam pusillanimitas, & animi angustia exilimatur: *Timent Deum & spicium.* Mira igniam aeternorum, quos divina iustitia in inferno succendit, cogitatio magna illius divinum iudiciorum diei, terrorum suppliciorum aeternitas, haec omnia fore in jocum traducta sunt a quamplurimis temerariis adolescentibus, qui audacissimos Sodomorum cives imitantur, quorum miseriam forem evitare non poterunt. Copcionator auditores suos admonet de terribilibus iustitiae Dei ultoribus effectibus, etisque devorabilibus inferni flammis minatur, hic idoneus, qui populo haec vendit, exilimatur. Impii terribiles haec veritates irrident, pia commenta putant, vel spectra devotionis, quae ad id unum prodesse possunt, ut videlicet rudes homines in officio continent. Sed donec fatalis ista constantia auferat illis sensum malorum ipsi impendentium, violenta mors, inopinatus casus illos in omnem aeternitatem precipites agit in infernum. *Idem Sermonem pro quarta Dominica Adventus.*

Cum S. Petrus Apostolus in Dei timore completus est omnia hominis christiani erga divinam Majestatem

Elogium amoris Dei.

Quam ratio fit inter homines timor Dei.

se: *Vidit Dominus, & ad iracundiam concitatus est.* Deuter. 32. Videt secretum illud scelus, illam injuriam, ultionem illam; Sanctus Sanctorum iracundus est, ac per aeternitatem suam juravit futurum, ut poenas reposeret, ac de inimicis suis ultionem ex-peteret: quis autem has audiens finis expavescit? Quis hoc odium, hanc Omnipotentis iracundiam timet? *Non est timor Dei ante oculos eorum idem.*

Tantum nobis timeandum est, quantum opus est, ut certam faciamus salutem nostram: in eo timore vendendum est, qui aequo & ab infelici desperatione, & nefaria distans praesumptione nos in hoc & confidentie in Deum, & diffidentia de nobis temperamento continet, quod ad nostram justificationem omnino necessarium est. Omnis salutis nostrae cura non debet esse inquieti, ac tumultuosa, quae interiore animae pacem perturbet adeo necessarium ad vocem Domini audiendam, & gratiae afflatus a naturae suggestionibus dignoscendos. Temet, quoad fieri potest, in summa Spiritus tranquillitate contine, nec non in perfecta submissione divinae providentiae consilii. Si altera ex parte salutis tuae incertitudo te terret, te altera ex parte confirmet. Cum enim Deus humiles tantum salvos facere velit, nonne tibi non exiguum est consolatorum argumentum ignorare, quid de te sit futurum, cum nulla res magis, quam haec ignorantia humiliare te possit? O summum Divinae bonitatis opus! quae sciens, nos Sanctos esse non posse, nisi vere humiles fuerimus; neque perfectos futuros, iustitiae nostrae fortis incertus esse, ut nos haec incertitudo sanctificaret. *Specimen sermonum pro Dominica, prima post Pascha Dominica.*

Deus, qui vult, nos in timore, ac tremore, ut inquit Apostolus, salutem nostram operari, permittit tibi, ut sanctissimus quisque, ne necessitissimus sit, vereatur, simulque hos consolatur, atque confirmat secretis testimoniis, quae Dei Spiritus perhibet intra ipsos, salutaribus sollicitudinibus de incerto animae ipsorum statu illos humiliant. Si gravibus emancipati fuerint criminibus, ex quibus illos divina eduxit misericordia; timent semper, ne satis austeram egerint poenitentiam; & quo sublimiori in gradu Dei gratiam possident, eo magis divinum hoc lumen efficit, ut agnoscat enormitatem scelerum, quae patrarunt, ac infinitas Dei perfectiones, quem ostenderunt. Ita ut haec duo objecta menti eorum semper praesentia exasperent, ut ita dicam, in singula momenta contritionis eorum dolorem, & indolentem poenitentiam ipsorum amaritudinem refricent. Sin autem Deus illos a gravioribus flagitiis praeservavit, timent, ne rei sint spiritualium peccatorum, quae in conscientiae occultiore sinibus delitescunt, & quae eo magis periculosa sunt, quia post se minime relinquunt eam confusionem, quam nota, gravitate scelerum in insignibus peccatoribus clere consueverunt. *Idem Sermonem pro decima tertia post Pentecostem Dominica.*

Nec desit imperterrita quadam, sed funesta constantia, impiorum propria: mundus enim hodie, & flagitiosorum hominum constantia.

Verus Delictum non est.

Quam esse debeat timor noster.

Vult Deus nos cum timore salutem nostram operari.

De impiorum, & flagitiosorum hominum constantia.

Timor hic laudabilis, & sanctus est.

Verus Delictum non est.

eam officia, neque inde excludere voluit fidem, pietatem, religionem, virtutesque alias, quae efficiant, ut supremo huic animarum nostrarum bono adheramus, neque falsae esse dixit, ut vere Christiani sumus in servili quodam iustitiae, atque iudiciorum Dei metu vivere; sed ut haec omnia simul complecteretur officia, hac usus esse virtute, veluti illa, quam Prophetae initium sapientiae, primumque annulum vocant in hac virtutum catena, quae sub JESU CHRISTI imperio nostras voluntates captivat. Non loquitur igitur Apostolus de sterili timore, qui solus sit, & nihil in animabus nostris producat; loquitur de timore fecundo, quicquid erat timor Job, cum dicebat: semper vixi in timore Dei; hic efficit, ut charitatem erga proximum exerceret; ut essem oculus caeco, pes clauda, atque de omnibus benemereri conderem. *Ex christianis sermionibus in Dominica Terma 4.*

Si Prophetae adeo frequenter praecipunt, ut Dei timorem habeamus, id faciunt, S. Bernardus ait, quia virtus hae fuit ceterarum. Haec nos constantem efficit sine temeritate, firmos sine duritia, indulgentes sine molliitate. Timor hic non aufer animos, quod impii dicunt, illos immo confirmat, atque supra mundum omnem attollit, illos subjiciens Deo. Omnes historiam evolvit, & videbis eos, in quorum anima altius Dei timor erat insculptus, praeteris egregia facta edidisse: quicunque enim Deum timet, studet nihil facere, quod displicat Deo, & ea facit omnia, quae Deo accepta esse cognoscit. *Idem.*

Putant nonnulli, alud esse Deum timere, & aliud illum amare, quod nihilominus alterum sit sceleris dispositio, & sepe utraque simul confundantur. Quomodo istud? Tria sunt timoris genera, S. Bernardus ait: primi generis est timor suppliciorum inferni, quae nobis intentata sunt; alterius timor est, ne fruamur Deo, ac in aeternum supremo hoc bono privemur; tertii vero timor est, ne divina delituamur gratia, ac ne Deum amemus, sicut illum amare & possimus, & debemus. Hoc positum constat, extremam hanc timoris speciem verum esse Dei amorem, & per illam veram sanctitatem acquiri. Reliquae duae species bonae sunt, hominemque in officio continent; sed tertia timor est perfectus, atque filialis. Ita Deum timere, vere est illum amare; est, S. Augustinus addit, vere adimplere illud S. Petri praecceptum: *Deum time.* I. Pet. 2. Notandum quippe est, secundum Sancti huius Doctoris principia, duas esse timoris species quarum altera in charitate non est, ut loquitur S. Joannes in 1. ep. 4. *Timor non est in charitate;* altera vero est cum charitate conjuncta. Prior ille metus est servilis, per quem a malo abstinemus, non quod iustitiam diligamus, sed quod supplicium perhorrescimus. Posterior est timor filialis, per quem metuimus, ne gratiam amittamus, & ne recedamus a Deo, quantumvis nullum esset vel supplicium timeandum, vel premium sperandum; & hic timor ab amore proficiscitur, vel ipse verus amor est. *Joly in mixtis operibus sermone de Clerici carum.*

Si Deum non times, nisi quod te punire potest, S. Augustinus ait, ne tu illum non amas. Fieri tamen potest, ut hic suppliciorum metus te in officio contineat; fieri potest, ut te colligas, ac incipias optare bonum, quod te ab his eximat poenis. Quam multi hac ratione conversi, & iustificati sunt? Quam multis gratia oculos aperuit, ut illis ostenderet periculum, cui se objiciebant? Si eo in statu moreror, actum de me in nullam spem reditus esset. Quam multi hoc timore periculi dixerunt intra se: opus est, ut vite rationem immutem, & agam poenitentiam. At hoc pacto loqui, & hos sensus fovere idem est, ac incipere veri boni desiderio teneri; & hic timor licet in charitate non sit; tamen introducit charitatem. *Idem.*

S. Augustinus hunc timorem commendat: *Ignem times, bene times.* O Dei iustitia, quam metuenda est! aeterna flamma, veltri memoria factis, superque apta est ad terrorem in constantissimas animas incutiendum! Si timor hic omnino immutatur, & convertere cor nostrum nequit, non ideo tamen inutilis est; peccati actum coeret, concupiscentiam imminuit, prohibetque, ne extrinsecus malos afferat fructus. Hoc docet Scriptura, quae ait futurum, ut nunquam peccemus, si mortis, atque eorum, quae eam consequuntur, semper meminerimus. David quoque videtur perfecte timoris Dei nobis effectus exhibere per haec verba: *Confite timore tuo carnes meas: a iudicis enim tuis timui.* Plal. 118. Propheta hic Deum orat, ut quandoquidem iustum habet inimicorum

ejus timorem, caro, & concupiscentia illius alligata, atque confixa permaneant; ita ut peccati fructus ferre non possint. Si timor efficit, ut super cetera aeternis timeamus cruciatibus, timor hic erit veluti crux, cui affectiones nostrae erunt crucifixae; ut si minus mortuae sunt, illic tamen immobiles, & captivae permanent. *Idem.*

Mundi sectatores ideo tot injurias, & scelera committunt, quia in illis aliquid invenitur, quod suis satisfacit votis, atque cupiditatibus; sed Dei timor cum fide animatur, omnes fallaces has oblationes evertit. Hic nobis oculos aperit, ac ostendit supplicia, desperationem, aeternamque mortem naturales esse peccati effectus; terribiles haec poenas peccatoribus debitas in hac etiam incipere vita, & eos emnes, qui creatis rebus per incompositas affectiones adherent, necessario miseris fieri, caecos, sive, sensuque carentes. Ideo peccatores, qui iam se his malis obrutos vident, & qui deteriora adhuc verentur, dolere, ac gemere debent, sese humiliare ac poenitentiam agere criminum suorum veriti, ne in divinae iustitiae decidant manus. *Idem.*

Quid non afficit in improbis mortis timor? Ut vitae studeant incolamitati, sexcenta patiuntur tormenta morte ipsa deteriora: silentium servant: inter sevilissimos etiam cruciatibus patientes sunt, atque generosi, utque diutius vivant, miseriam vitam ducere non detrectant. Quis ergo mirabitur, quod Dei timor eosdem habeat effectus? Quod qui metuunt, ne animarum suarum morbi, atque peccata in infelicitissimam desinant mortem, se se intra solitudinem continent, ac sibi jagan mortificationem inducant; quod acerbissime corpus suum castigant, & carnem crucifigant, ut in semet peccatum, & peccati affectiones occidant? Haec aequo intelligimus, Dei timorem gignere posse hos effectus sibi adeo naturales; illud vero mirum est, quod tam pauci peccatores adint, qui, uti opus est, Deum verentur, quandoquidem adeo pauci sunt, qui peccatorum suorum veram, solidamque faciant poenitentiam. *Idem.*

Cum humanis tantum acti rationibus operamur, timemus sexcenta, quae nulla ratione tingenda sunt: timemus afflictiones, iacturas, humiliactiones, contemptum, paupertatem, quae fluxa mala sunt, & ad breve tempus levientia. Sin autem Deum, uti opus est, vereamus, timor hic nos aliis quibuscumque timoribus liberabit: nihil praeter supremum iudicem veremur, qui non solum corpus nostrum peccati occidere morte, ab ipsa usque navitate damnatum, sed qui animam simul cum corpore in ignem aeternum conjicere potest. Metuenda sunt nobis scelera Deum contra nos irritantia; metuendum nobis est, ne in impoentia decedamus: metuendum nobis est corpus hoc corruptionis, quo sumus indoti; quandoquidem solus christianus timor: prohibere potest, ne jugiter nova peccata producat. *Idem.*

Infernum non cogitare, mira caecitas est; illum cogitare, & non metuere, monitosus est furor; illum cogitare, timere, ac non omnes conatus exercere ad illum evitandum, deplorabilis est infamia. Fieri non potest, ut animo serio ignes aeternos cogitans peccare velit. Hoc vallum est, quod illum cohibet; frenum, quod illum coeret; obex, quem illi objicit gratia, ne eo abeat, quo illum malus demon, & pravi affectus corripiant. Inde fit humilior, cautior, ac sibi metipsum attentior; dicere etiam audeo, cum D. Chrysof. hom. 55. ad Pop. Antioch. *Nemo eorum qui gehennam ob vitios habent, in gehennam incidit: nemo gehennam contemnentium gehennam effugit.* Hic Domini timor, qui sapientiae initium est, via quaedam est ad amorem illius; postquam illum veluti iudicem timuimus, eum tanquam patrem amamus: in infinita misericordia ejus confidimus, illi nostras infirmitates, & miseras exponimus, peccatorum veniam petimus, amicitiam ejus exquirimus, & confilium capiamus, quidquid accidit, illum in posterum non ledendi. *Ex dictionario morali in consilerationibus de inferno.*

Nihil nos magis humiliat, aequioreque tribuit metuendi causam, quam incertitudo, in qua versamur, de gratiae statu. Nemo scit, inquit Spiritus sanctus, utrum amore, an odio sit dignus. O magnam timoris argumentum! O magnam humiliactionis causam! Nunquam hunc metum tacitas repute, S. Bernardus aiebat, quin totis artibus contremiscent. Si huius characteris, & sanctitatis viri trepidat, ubinam solitudo huius incertitudinis confortes sunt, iusti aequae, ac peccatores, sed non eodem modo: peccatores quidem, quia credere debent se in gratiae statu in-

Quid Dei timor in hominibus praestet.

Quid in hoc mundo nobis metuendum sit.

De timore inferni.

Timeendum nobis est, propter incertitudinem status gratiae.